

Veteranpolitikk og universell utforming i ukrainske kommuner

Oppsummeringsrapport av webinar 5. juni 2026

Arrangør: KS i samarbeid med Association of Ukrainian Cities (AUC)

Innledere: Serhii Pashkovskyi, Poltava kommune

Forsidefoto: Mostphotos/Pavlo Vakhrushev

Innhold

Forord.....	4
1. Innledning.....	5
2. En veterans perspektiv: krig, rehabilitering og tilbakevending til samfunnet.....	5
3. Veteranpolitikk på kommunalt nivå: erfaringer fra Poltava.....	6
4. Barrierereduksjon og universell utforming: Poltavas «Veteran's Path»	7
5. Psykososiale hensyn og helhetlig tilgjengelighet	9
6. Reintegrering, utdanning og arbeid	9
7. Relevans for norske kommuner.....	10
8. Avslutning	10
Vedlegg: Agenda.....	12

Forord

Denne rapporten oppsummerer webinaret om veteranpolitikk og universell utforming i ukrainske kommuner, arrangert av KS i samarbeid med Association of Ukrainian Cities (AUC) 5. juni 2026. Webinaret var del av KS Ukraina-nettverks webinarserie. Tema for webinaret blir stadig mer aktuelt i takt med at et økende antall veteraner vender tilbake til lokalsamfunn i Ukraina, samtidig som kommunene må tilpasse fysisk miljø og tjenester til nye behov.

Webinaret kombinerte en personlig samtale med den ukrainske veteranen og sanitetssoldaten Serhii Pashkovskyi med presentasjoner fra Poltava kommune om veteranpolitikk og arbeidet med barrierereduksjon og tilgjengelighet i bymiljøet. Samlet ga webinaret innsikt både i veteraners egne erfaringer og i hvordan en ukrainsk kommune forsøker å utvikle helhetlige løsninger for rehabilitering, inkludering og tilgjengelighet under pågående krig.

Denne rapporten er skrevet med hjelp av Microsoft Copilot. Opptaket av webinaret ble transkribert ved hjelp av automatisk transkripsjonsverktøy, og teksten er deretter bearbeidet og strukturert.

Agendaen for webinaret er vedlagt.

1. Innledning

Webinaret samlet representanter fra norske og ukrainske kommuner, KS, AUC og øvrige deltakere med interesse for kommunalt samarbeid med Ukraina.

Veteranpolitikk og universell utforming er et viktig tema både for ukrainske kommuner som skal legge til rette for veteraners tilbakevending til sivilsamfunnet, og for norske kommuner som ønsker å lære av ukrainske erfaringer og utforske mulige samarbeidsområder.

Agendaen for webinaret var bygget opp i fire deler: først en samtale med den ukrainske veteranen Serhii Pashkovskyi om krig, rehabilitering og reintegrering; deretter en presentasjon fra Poltavas veteransenter om kommunal veteranpolitikk; så en presentasjon om Poltavas arbeid med barrierereduksjon og det såkalte «Veteran's Path»-prosjektet; og til slutt refleksjoner og spørsmål fra deltakerne. Formålet var å legge til rette for kunnskapsutveksling mellom norske og ukrainske kommuner om veteranarbeid, tilgjengelighet og lokal samfunnsutvikling i en krigs- og etterkrigs kontekst.

2. En veterans perspektiv: krig, rehabilitering og tilbakevending til samfunnet

Den første delen av webinaret bestod av en samtale med Serhii Pashkovskyi, ukrainsk sanitetssoldat fra Poltava, som ble alvorlig skadet under tjeneste ved fronten og senere evakuert til Norge gjennom EUs MEDEVAC-program for medisinsk evakuering. Samtalen ga deltakerne en sjelden og sterk førstehåndsbeskrivelse av både tjenesten ved fronten, skadene han pådro seg, og rehabiliteringsprosessen i Norge.

Pashkovskyi fortalte at han meldte seg til tjeneste kort tid etter fullskalainvasjonen i 2022. Han valgte rollen som sanitetssoldat og beskrev hvordan denne funksjonen ble avgjørende både praktisk og menneskelig i frontlinjen. Han fortalte blant annet om en situasjon der han sammen med en medsoldat behandlet et stort antall sårede under svært krevende forhold, med knappe medisinske ressurser og kontinuerlig fare. Senere ble han selv alvorlig skadet under et droneangrep mot kjøretøyet han befant seg i, og ble liggende hardt såret i flere timer før evakuering. Av de fem personene i kjøretøyet overlevde bare to.

Han beskrev rehabiliteringsløpet i Ukraina og Norge, og understreket at behandlingen i Norge hadde vært avgjørende for hans fysiske bedring. Gjennom en lang periode med operasjoner, hudtransplantasjoner, fysioterapi og oppfølging ved norske sykehus og rehabiliteringsmiljøer har han gradvis gjenfunnet funksjonsevne

og mobilitet. Han framhevet særlig kvaliteten på oppfølgingen, tilretteleggingen og den langsiktige innsatsen fra helsepersonell i Norge.

Samtalen dreide deretter over på hva som skal til for å vende tilbake til et sivil liv. Pashkovskiy pekte på at fysisk tilgjengelighet er et grunnleggende vilkår for at skadde veteraner skal kunne bevege seg fritt og delta i samfunnet. I denne sammenheng trakk han fram at Norge i stor grad er tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse, mens tilgjengeligheten i Ukraina fortsatt er langt mindre utviklet, selv om forbedringer skjer gradvis. Han understreket at barrierereduksjon og universell utforming derfor ikke bare er et spørsmål om teknisk tilpasning, men om deltagelse, verdighet og muligheten til å leve et normalt liv igjen.

Samtidig løftet han fram betydningen av psykososial oppfølging. Han beskrev hvordan han i starten hadde vansker med å forstå enkelte former for psykologisk støtte, men etter hvert så verdien av en oppfølging som var tålmodig, respektfull og individtilpasset. Et sentralt poeng i samtalen var at samfunnet må møte veteraner med åpenhet og normalitet. På spørsmål om hvordan nordmenn kan forholde seg til ukrainske veteraner i Norge, svarte han at det viktigste er å våge å møte dem og snakke med dem på en respektfull måte.

Denne delen av webinarret ga et viktig menneskelig bakteppe for resten av programmet. Den illustrerte at veteranpolitikk ikke bare handler om ytelser og tjenester, men om hvordan kommuner og samfunn kan bidra til at personer med sammensatte fysiske og psykiske erfaringer og skader får et meningsfullt liv etter krigen.

3. Veteranpolitikk på kommunalt nivå: erfaringer fra Poltava

Neste innleder var Zarina Kosimova fra Veteransenteret i Poltava. Hun presenterte hvordan Poltava kommune organiserer sitt veteranarbeid gjennom både et eget veteransenter og en kommunal avdeling for veteranpolitikk. Senteret åpnet i juni 2024, og er en kommunal institusjon under Poltava byråd.

I tillegg til veteransenteret har kommunen etablert en egen avdeling for veteranpolitikk med ansvar for blant annet minne- og hedersarbeid, støtte til veteraner og koordinering av ulike tiltak.

Kosimova la vekt på at Poltava arbeider ut fra prinsippet om at veteranpolitikk må utformes sammen med veteranene selv. Hun viste til senterets slagord som uttrykk for en tilnærming der brukermedvirkning står sentralt. Kommunens arbeid omfatter

både praktisk bistand, psykososial støtte og aktiviteter som skal bidra til å gjøre overgangen til sivil liv enklere.

Hun presenterte en bred portefølje av tjenester ved veteransenteret. Disse omfatter juridisk rådgivning, psykologisk støtte, bistand til dokumentasjon og byråkratiske prosesser, individuell veiledning og gruppetilbud. Senteret tilbyr også aktiviteter for emosjonell og sosial rehabilitering, som kunstaktiviteter, gåturer, yoga, pilates, terapeutiske aktiviteter med dyr og ulike former for mestrings- og fellesskapsorienterte opplegg. Rehabilitering handler ikke bare om medisinsk behandling, men også om sosial, emosjonell og praktisk støtte i hverdagen.

Et viktig trekk ved Poltavas modell er at veteranarbeidet i økende grad forsøker å nå ut til personer som ikke selv oppsøker sentrum eller kommunale kontorer. Kosimova beskrev derfor ordningen med «mobilt kontor», som ble etablert i 2026. Gjennom dette opplegget reiser ansatte fra veteransenteret, blant annet juridisk rådgiver, psykolog og veteranrådgivere, ut til bydeler og distrikter for å møte veteraner og familiemedlemmer der de bor. Dette ble begrunnet med at eldre, personer med nedsatt mobilitet og andre grupper kan ha vanskelig for å oppsøke senteret på egen hånd. Den mobile tjenesten er derfor et forsøk på å senke terskelen for kontakt og sikre at flere får tilgang til støtte.

Poltava presenterte også flere konkrete initiativer knyttet til integrering og samfunnsdeltakelse. Blant disse er et system for å synliggjøre veteraners egne bedrifter, et litteraturtilbud for veteraner som også er tilgjengelig på helse- og rehabiliteringsinstitusjoner, et veteranherberge nær jernbanestasjonen og tilbud om tilrettelagt transport for personer som har fått funksjonsnedsettelse som følge av krigen. Kommunen arbeider dessuten med utvikling av adaptive idrettstilbud og aktiviteter knyttet til blant annet hagearbeid og nærmiljøbasert støtte.

Kosimova viste til at senteret hadde hatt en markant økning i bruk gjennom 2025 og videre inn i 2026. Dette tolket hun som et uttrykk for at flere kjenner til tilbudet og opplever at det gir relevant støtte. Blant de vanligste henvendelsene var spørsmål knyttet til sosiale tjenester, medisinsk og rehabiliteringsmessig oppfølging, utdanning, økonomisk støtte og juridisk bistand.

4. Barrierereduksjon og universell utforming: Poltavas «Veteran's Path»

Den tredje hoveddelen av webinarer handlet om fysisk tilgjengelighet og universell utforming i bymiljøet. Taras Rudenko, rådgiver for ordføreren i Poltava og arkitekt, presenterte kommunens arbeid med en sammenhengende barriereredusert rute

gjennom deler av byen. Dette arbeidet er del av et større initiativ for barrierereduksjon i ukrainske kommuner, og Poltava er én av kommunene som er valgt ut til å delta i et nasjonalt satsingsprosjekt på området.

Rudenko forklarte at arbeidet med tilgjengelighet i Poltava hadde startet før fullskalainvasjonen, men at invasjonen gjorde temaet langt mer akutt. Et økende antall personer med amputasjoner, bevegelsesnedsettelse, sansetap og andre krigsrelaterte skader har gjort det nødvendig å øke tempoet i utviklingen av en mer tilgjengelig by. Han framhevet at dette ikke bare gjelder veteraner, men også andre grupper, som eldre, foreldre med barnevogn og personer med ulike funksjonsnedsettelse.

Et sentralt element i arbeidet er etableringen av et barrierereduksjonsråd i Poltava, hvor personer med ulike former for funksjonsnedsettelse deltar direkte. Rudenko beskrev hvordan rådet inkluderer blant annet veteraner, rullestolbrukere, paraidrettsutøvere og personer med synsnedsettelse. Dette er viktig fordi erfaringene til dem som faktisk møter hindringer i byrommet, brukes aktivt i planleggingen.

Selve «Veteran's Path» er utformet som en sammenhengende rute som kobler sentrale målpunkt i byen til offentlig transport og til viktige funksjoner for veteraner. Rudenko beskrev hvordan traseen blant annet knytter sammen veteransenteret, militærpsykiatri, ortopediske og protetiske tjenester, universitetsmiljøer og andre relevante steder. På denne måten blir tilgjengelighet forstått som et spørsmål om sammenheng, ikke bare enkelttiltak ved bygninger.

Arbeidet omfatter en rekke konkrete fysiske tiltak. Poltava har analysert fortau, kryss, ganglinjer, kollektivholdeplasser og inngangspartier for å identifisere barrierer. Deretter er det gjennomført forbedringer som nytt dekke, taktile ledelinjer, bedre adkomst til kollektivtransport, oppgradering av holdeplasser og etablering av tryggere fotgjengerforbindelser på bakkenivå. Rudenko pekte også på at tidligere løsninger, som underjordiske passasjer, i praksis ofte har fungert dårlig for personer med bevegelsesutfordringer, og at kommunen derfor forsøker å gjenopprette mer tilgjengelige krysningspunkter på gateplan der dette er forsvarlig.

Han viste videre til at private aktører og lokalt næringsliv i noen grad har bidratt til prosjektet, blant annet gjennom oppgradering av områder langs ruten og investeringer i mer tilgjengelige omgivelser. Kommunen har også arbeidet med grønne elementer og hvileområder, blant annet for å sikre bedre mikroklima, mindre overoppheting og mer komfortable oppholdssoner. I tillegg er det utviklet taktile

skulpturer og sansbare elementer som også personer med synsnedsettelse kan bruke og oppleve.

Rudenko understreket at prosjektet fortsatt er under utvikling, og at flere delstrekninger og kryss fortsatt gjenstår. Likevel ble presentasjonen et tydelig eksempel på hvordan universell utforming i en krigssituasjon blir tett koblet til veteranpolitikk, helse, mobilitet og sosial deltakelse.

5. Psykososiale hensyn og helhetlig tilgjengelighet

I spørsmålsrunden etter presentasjonene ble det reist et spørsmål om hvordan kommunen arbeider med de mindre synlige skadene veteraner kan ha, særlig psykiske belastninger og sensoriske følger av krigsskader. Dette ledet til en diskusjon om en utvidet forståelse av universell utforming.

Rudenko forklarte at arbeidet med fysisk tilrettelegging også forsøker å ta hensyn til personer med akutte hørsels- og synsforstyrrelser og andre sensitiviteter. Han beskrev hvordan kommunen søker å redusere visuell støy, bruke kontraster der det er nødvendig, men samtidig unngå unødvendig sterke farger og uoversiktlige omgivelser. Målet er å skape mer oversiktlige, rolige og lesbare byrom. Han viste også til at kommunen samarbeider med fagpersoner og følger nasjonale anbefalinger om hvordan tilgjengelige omgivelser bør utformes.

Dette viser at tilgjengelighet i økende grad forstås bredere enn ramper og fortauskanter. Det handler også om hvordan fysiske omgivelser virker på mennesker med sammensatte erfaringer og skader, og hvordan byrom kan utformes slik at de oppleves tryggere og mer håndterbare for personer som har vært gjennom krig.

6. Reintegrering, utdanning og arbeid

I diskusjonen ble det også spurt om hvordan Poltava arbeider for å gi veteraner et meningsfullt liv etter tilbakekomst, inkludert muligheter for ny utdanning, omskolering og arbeidsdeltakelse. Kosimova svarte at kommunen ikke har én samlet offentlig liste over alle veteraner i byen, men at veteransenteret bygger opp kunnskap og oppfølging gjennom de personene som tar kontakt. Når veteraner uttrykker behov for omskolering, utdanning eller arbeid, forsøker senterets ansatte å hjelpe ved å formidle kontakt med universiteter, virksomheter og relevante ordninger.

Hun pekte videre på at det i Ukraina finnes en rekke nasjonale programmer som gir veteraner mulighet til gratis utdanning og omskolering. Veteransenteret fungerer

derfor som en døråpner og koblingsaktør som hjelper den enkelte med å finne fram i systemet og identifisere aktuelle tilbud. Dette illustrerer hvordan kommunal veteranpolitikk ofte får en koordinerende karakter: kommunen kan ikke løse alt selv, men kan spille en viktig rolle i å samle informasjon, bygge nettverk og hjelpe veteraner videre til riktig støtteinstans.

7. Relevans for norske kommuner

Webinaret viste at ukrainske kommuner allerede nå, mens krigen pågår, arbeider systematisk med spørsmål som også vil være sentrale i en langsiktig gjenoppbyggingsfase: hvordan veteraner kan vende tilbake til samfunnet, hvordan kommunale tjenester kan organiseres bedre for å møte nye behov, og hvordan fysisk miljø kan tilpasses en befolkning med flere personer med ulike funksjonsnedsettelse.

Erfaringene fra Poltava demonstrerer at veteranpolitikk ikke kan begrenses til økonomiske støtteordninger alene, men må omfatte psykososial støtte, juridisk bistand, aktivitetstilbud, utdanning, mobilitet og tilrettelegging av omgivelser.

For norske kommuner er dette relevant på flere måter. For det første gir det innsikt i hvordan et lokalsamfunn kan arbeide helhetlig med veteraners tilbakevending til sivil liv. For det andre synliggjør det hvordan universell utforming får en ny aktualitet i en krigs- og rehabiliteringskontekst. For det tredje peker det på mulige konkrete samarbeidsområder mellom norske og ukrainske kommuner, for eksempel knyttet til rehabilitering, tjenesteutvikling, nærmiljøarbeid, psykososial oppfølging, ungdomsutveksling og deling av erfaringer om tilgjengelighet.

Samtalen med Serhii Pashkovskyi bidro dessuten til å minne om at veteranpolitikk i siste instans handler om enkeltmennesker. Den ga deltakerne et konkret bilde av hvilke utfordringer og ressurser veteraner kan ha med seg, og av hvor viktig det er at kommunale strukturer og lokalsamfunn møter dem med både respekt, praktisk tilrettelegging og langsiktig oppfølging.

8. Avslutning

Webinaret viste tydelig at veteranpolitikk og universell utforming i Ukraina er i ferd med å bli tett sammenvevde politikkområder på lokalt nivå. Presentasjonene fra Poltava illustrerte hvordan en kommune under krigsforhold forsøker å bygge opp både tjenester, institusjoner og fysiske omgivelser som svar på nye behov. Samtidig understreket samtalen med Serhii Pashkovskyi at slike tiltak handler om langt mer

enn infrastruktur: de handler om menneskelig verdighet, selvstendighet og muligheten til å vende tilbake til et meningsfullt liv.

For KS og norske kommuner gir webinarer et godt grunnlag for videre dialog og erfaringsutveksling med ukrainske partnere. Temaet veteranarbeid vil sannsynligvis bli stadig viktigere i årene framover, og webinarer viste at det allerede finnes konkrete lokale erfaringer i Ukraina som kan danne grunnlag for videre samarbeid, læring og felles utviklingsarbeid.

ASSOCIATION OF UKRAINIAN CITIES
BY JOINT EFFORTS

Webinar: Veteran policy and barrier-free accessibility in Ukrainian municipalities

As Ukraine continues to defend itself against Russia's war of aggression, municipalities are increasingly addressing the long-term consequences of war, including the reintegration of veterans and the need for inclusive, barrier-free public spaces. Ukrainian cities are developing innovative approaches to veteran support and accessibility, offering valuable lessons for Norwegian municipalities.

This webinar, organised by the Norwegian Association of Local and Regional Authorities (KS) and the Association of Ukrainian Cities (AUC), will provide insights into how one Ukrainian municipality – Poltava – works systematically with veteran policy and universal design, while also connecting these policies to lived experiences from the frontline.

The aim of this webinar is to facilitate knowledge exchange between Norwegian and Ukrainian municipalities on veteran reintegration, local veteran policies, and the practical implementation of universal design and accessibility in a post-war context.

Participants: representatives of Norwegian municipalities, KS, AUC, and Ukrainian municipalities.

Agenda

12:00 – 12:05 – Welcome and Introduction

Alexander Tymczuk, Special Advisor, KS
Olha Rubchak, Project Manager, AUC

12:05 – 12:25 – Conversation: A veteran's perspective on war, recovery and reintegration

Serhii Pashkovskyi, Ukrainian military medic (currently undergoing rehabilitation in Norway), originally from Poltava

12:25 – 12:40 – Veteran policy at the municipal level: The case of Poltava

Zarina Kosimova, Project Manager, Municipal Institution “Poltava Veterans’ Centre”, Poltava City Council

12:40 – 12:50 – Q&A session

12:50 – 13:15 – Barrier-free urban development: The “Veteran’s Path” project in Poltava

Taras Rudenko, Advisor to the Mayor on Architecture and Urban Planning, Poltava City Council; Architect; Associate Professor at Chernihiv Polytechnic National University; Director of “AXIOMA design”; Member of the Accessibility Council of Poltava City Council

13:15 – 13:25 – Q&A session

All speakers

13:25 – 13:30 – Reflections and discussion: relevance for Norwegian municipalities

Alexander Tymczuk, KS
Olha Rubchak, AUC